

NORGES HØYESTERETT

Den 8. juni 2016 avsa Høyesterett dom i

HR-2016-01219-A, (sak nr. 2016/109), sivil sak, anke over dom,

Reinbeitedistrikt 24A Seiland Vest (advokat Per Arve Amundsen – til prøve)

mot

A (advokat Gisle Loso – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Kallerud**: Saken gjelder spørsmål om et reinbeitedistrikt har rett til flytting av rein over en privat eiendom i medhold av reindriftsloven § 22 første ledd.
- (2) Saken har sin bakgrunn i den tradisjonelle flyttingen av rein fra vinterbeite på Finnmarksvidda til sommerbeite ved kysten. Flyttingen skjer langs nærmere angitte flyttleier.
- (3) Reinbeitedistrikt 24A Seiland Vest er et sommerbeitedistrikt som har rein på øya Seiland. Reinen flyttes etter det opplyste fra vinterbeite i nærheten av Kautokeino og føres om lag 130 kilometer etter en flyttlei før den krysser fjorden for å komme over til øya. I det fremlagte kartmaterialet, som begge parter har vist til og lagt til grunn, er det angitt flere traseer for den avsluttende del av flyttleien ned mot sjøen.
- (4) I tidligere tider svømte reinen over sundet. I tingrettens dom – som lagmannsretten viser til – er det opplyst at reinen på fastlandssiden særlig svømte fra og til området Vargneset og Korsfjordklubben. Fra omkring 1970 ble reinen fraktet over til øya med Forsvarets fartøy. Vargneset var mindre egnet for disse fartøyene. Mange begynte derfor å føre reinen til og fra Skillefjordneset, men også Korsfjordklubben ble fortsatt benyttet.
- (5) A var tidligere reindriftsutøver og formann i Reinbeitedistrikt 24A. Han kjøpte høsten 1989 eiendommen Nordnes, gnr. 49 bnr. 89 i Alta. Nordnes ligger i Reinbeitedistrikt 23B. Det fremgår av kjøpsavtalen at bakgrunnen for kjøpet var at reindriftsadministrasjonen – "etter påtrykk fra forsvaret (landgangsfartøy)" – anmodet om at det ble funnet en føringsplass til erstatning for Skillefjordneset, og at Nordnes "ble funnet å være best egnet

til formålet". I forbindelse med konsesjonsbehandlingen i 1989 ble det lagt til grunn at formålet med eiendomservervet var "reinføringsplass vår og høst", og at eiendommen "ikke er tenkt utparsellert til hyttetomter". I 1989 og 1993 søkte Reinbeitedistrikt 24A ved formann A reindriftsadministrasjonen om tilskudd til henholdsvis gjeterhytte og opprusting av et eksisterende feltanlegg på Nordnes. I søknaden om tilskudd til gjeterhytte fremhevet A at Nordnes var en av de beste stedene for landing. Han ga også uttrykk for at "hele distriktet kan benytte seg av denne plassen".

- (6) A avvirket sin reindrift i 2002 og inngikk da avtale med Reinbeitedistrikt 24A om at distriktet kunne benytte Nordnes som landingsplass i forbindelse med flytting. Avtalen gjaldt for fem år og "skal fornyes deretter, hvis behov". Etter det opplyste ble avtalen ikke forlenget, og Reinbeitedistrikt 24A påberoper seg ikke nå avtalerettslig grunnlag for å kunne benytte Nordnes. På den annen side har heller ikke A anført at den tidligere avtale innebærer at Reinbeitedistrikt 24A har fraskrevet seg den rett som måtte følge av reindriftsloven § 22.
- (7) Samtidig med inngåelsen av avtalen om bruk av Nordnes som flytteområde tok A initiativ til privat regulering av eiendommen. Årsmøtet i Reinbeitedistrikt 24A godtok 9. juli 2002 at "en del av eiendommen blir utgitt som hytteområde, og at den andre halvdel blir utgitt til reindrift". Distriktet viste til bruksavtalen, formentlig som en del av begrunnelsen for at distriktet kunne godta reguleringsforslaget. Det er opplyst at regulering ble vedtatt i samsvar med forslaget.
- (8) Reinbeitedistrikt 24A tok 11. november 2014 ut stevning ved Indre Finnmark tingrett med påstand blant annet om at distriktet har rett til å benytte Nordnes til flytting av rein til Seiland om våren og fra Seiland til fastlandet om høsten. Tingretten avsa 1. april 2015 dom med slik domsslutning:
- "1. A frifinnes.**
- 2. Innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse betaler Reinbeitedistrikt 24A – Oarje Sievju/Seiland Vest v/40 000 – førtitusen – kroner til A til erstatning for sakskostnader."**
- (9) Tingretten tok utgangspunkt i at det etter reindriftsloven § 22 første ledd første alternativ generelt er rett til flytting i reinbeiteområder, og at dette også omfatter faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen. Retten kom imidlertid til, under henvisning til reindriftsloven § 24, at flytting over Nordnes ville virke unødig skjemmende og være til vesentlig skade for grunneieren. Etter tingrettens oppfatning kunne ikke Nordnes anses som en tradisjonell flyttlei, jf. reindriftsloven § 22 første ledd andre alternativ.
- (10) Reinbeitedistrikt 24A anket tingrettens dom til Hålogaland lagmannsrett som 12. november 2015 avsa dom med slik domsslutning:
- "1. Anken forkastes.**
- 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Reinbeitedistrikt 24A – Oarje Sievju/Seiland Vest v/ 50 000 – femtitusen – kroner til A innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse."**
- (11) Lagmannsretten kom til at siden Nordnes ligger i sommerbeitet til distrikt 23B – altså utenfor der distrikt 24A i utgangspunktet har beiterett – følger ikke flytterett for 24A av

reindrifftsloven § 22 første ledd første alternativ. Heller ikke det andre alternativet i § 22 første ledd – "tradisjonelle flyttleier" – ga etter lagmannsrettens oppfatning distrikt 24A rett til flytting over Nordnes.

- (12) Reinbeitedistrikt 24A har anket til Høyesterett. Anken gjelder i det vesentlige rettsanvendelsen – forståelsen av reindrifftsloven § 22 første ledd.
- (13) Den ankende part – *Reinbeitedistrikt 24A Seiland Vest* – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (14) Reinbeitedistrikt 24A har rett til å flytte over Nordnes i medhold av reindrifftsloven § 22 første ledd første alternativ. Bestemmelsen må forstås slik at den gir en generell rett til å flytte rein i hele reinbeiteområdet, med mindre det aktuelle området ligger i innmark eller er fredet. Lagmannsretten tar feil når den legger til grunn at flytteretten etter første alternativ bare gjelder innenfor eget beiteområde.
- (15) Subsidiært anfører reinbeitedistriktet at retten til flytting over Nordnes uansett følger av § 22 første ledd andre alternativ. Hele Vargsundet var del av en tradisjonell flyttlei frem til 1970, ikke bare enkelte mindre områder langs fjorden. Denne generelle retten er ikke tapt selv om driftsformene har endret seg ved at det nå brukes båt.
- (16) Reinbeitedistrikt 24A Seiland Vest har lagt ned slik påstand:
- "1. Reinbeitedistrikt 24A har rett til å benytte eiendommen Nordnes, gnr. 49 bnr. 89 i Alta kommune til flytting av rein til Seiland om våren og fra Seiland til fastlandet om høsten.**
 - 2. A dømmes til å betale saksomkostninger til Reinbeitedistrikt 24A for Indre Finnmark tingrett, Hålogaland lagmannsrett og Norges Høyesterett."**
- (17) Ankemotparten – A – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (18) Reinbeitedistrikt 24A har ikke rettslig grunnlag for å flytte reinen over Nordnes. Eiendommen ligger ikke i deres beiteområde, men i beiteområdet til distrikt 23B. Reindrifftsloven § 22 første ledd må forstås slik at den i første alternativ – retten til å "drive og forflytte" rein – omtaler flytting innenfor det område hvor reindrifftsutøveren har beiterett. Det er bare i slike områder "reinen lovlig kan ferdes". Flere reindrifftsutøvere har ofte beiterett innenfor samme område. Det er derfor behov for at en slik begrenset flytterett slås fast i loven. Bestemmelsens første alternativ beskriver altså en annen reindrifftsaktivitet enn den flytting med rein "etter tradisjonelle flyttleier" som reguleres i andre alternativ.
- (19) Det er intet behov for å utvide flytteretten etter første alternativ til også å gjelde over andres beiteområder. Dette ivaretas etter andre alternativ. Skulle de tradisjonelle flyttleiene vise seg uhensiktsmessige, er løsningen å be om omlegging av flyttlei i medhold av § 22 andre ledd.
- (20) En etablert flyttlei innebærer vesentlige begrensninger i bruken av arealet, i dette tilfellet først og fremst muligheten til å utnytte området til bygging av fritidshytter. Flytteretten innebærer ikke bare rett til å føre reinen over eiendommen, men også rett til å sette opp nødvendige gjerder, jf. § 24 og å etablere faste inn- og avlastingsplasser, jf. § 22 første

ledd andre punktum. Det ville være uakseptabelt om en reindriftsutøver i medhold av § 22 første ledd første alternativ – altså uten noe særskilt, tradisjonelt rettsgrunnlag – skulle kunne ta seg til rette på andres eiendom med slike konsekvenser.

- (21) Nordnes er heller ikke tradisjonell flyttlei etter § 22 første ledd andre alternativ for Reinbeitedistrikt 24A. For at en flyttlei skal være "tradisjonell" kreves – slik både tingretten og lagmannsretten kom til – at den har vært benyttet over et lengre tidsrom enn bruken av Nordnes i vår sak.
- (22) A har lagt ned slik påstand:
- "1. Anken forkastes.**
 - 2. A/det offentlige tilkjennes sakes omkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett."**
- (23) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*
- (24) Lov om reindrift av 15. juni 2007 nr. 40 (reindriftsloven) § 22 har overskriften "flyttleier". Bestemmelsens første ledd og andre ledd første punktum lyder:
- "Reindriftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttlei regnes også faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen.**
- Reindriften flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttlei og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det."**
- (25) Bestemmelser om flytterett var tatt inn også i eldre lover og konvensjoner. Det kan se ut til at regulering av retten etter de gamle lovbestemmelsene var konsentrert om etablerte – "tradisjonelle" – flyttleier med rett og plikt til å benytte disse, se senest lov om reindrift av 12. mai 1933 nr. 3 § 27 bokstav b hvor det var bestemt at flyttingene "skal alene foregå etter flyttlappenes gamle flytteveier". Den tidligere lovgivning klargjorde imidlertid ikke hvilken fleksibilitet reindriftsutøverne hadde i det nærmere veivalg. Det har dessuten senere vært en betydelig utvikling i forståelsen av det tradisjonelle rettsgrunnlaget for reindriften, nasjonalt og internasjonalt. Dette reflekteres også i nyere lovgivning.
- (26) I den opphevede lov om reindrift av 9. juni 1978 nr. 49 tok lovgiveren sikte på "positivt å angi i loven hvilke beføyelser over annen manns eiendom (offentlig så vel som privat) som omfattes av den rett til reindrift som tilligger reindriftssamene i reinbeiteområdene", se Ot.prp. nr. 9 (1976–1977) side 56. I denne lovens § 9 angis de viktigste beføyelsene som omfattes av retten til å utøve reindrift i reinbeiteområder, blant annet "rett til opphold med rein og til ferdsel, flytting og flyttleier". Disse beføyelsene er nærmere definert i § 10. I § 10 nr. 4 finnes bestemmelser med samme ordlyd som det jeg nettopp har sitert fra den någjeldende § 22 i reindriftsloven.
- (27) Allerede på bakgrunn av utviklingen i lovreguleringen kan det slås fast at retten til å flytte rein omfatter mer enn flytting etter de tradisjonelle flyttleiene. Tvistes spørsmålet er omfanget av flytteretten etter § 22 første ledd første alternativ – hvilken rett første alternativ gir utover den retten til å flytte etter tradisjonelle flyttleier som er nedfelt i bestemmelsens andre alternativ.

- (28) Rein driftsloven § 22 første ledd første alternativ gir etter sin ordlyd rett til flytting i "*reinbeiteområdet*". Dette uttrykket er nærmere omtalt i lovens § 4 som angir "det samiske reinbeiteområdet" som blant annet de delene av Finnmark "hvor reindriftssamene fra gammelt av har utøvet reindrift". Det er på det rene at Nordnes ligger i dette området. Etter § 5 deles det samiske reinbeiteområdet inn i regionale reinbeiteområder "som skal være åpne for reindrift med slike særlige rettigheter og plikter som er fastsatt i eller i medhold av denne lov". Nordnes ligger i Vest-Finnmark reinbeiteområde.
- (29) Reinbeiteområdene deles videre inn i reinbeitedistrikter, se § 6. Om området for beiteretten heter det i NOU 2007: 13 "Den nye sameretten", side 388 at "... beiteretten [er] geografisk begrenset til det reinbeitedistriktet, jf. reindriftsloven § 6, hvor vedkommende reneiers reindrift for øyeblikket foregår". Nordnes ligger som nevnt ikke i beiteområdet til distrikt 24A. Jeg finner det imidlertid klart at når loven bruker det mer omfattende, og nærmere definerte, uttrykket "reinbeiteområdet" kan ikke bestemmelsen leses som om det sto "reinbeitedistriktet", eller at flytteretten er ytterligere begrenset til det området hvor reindriften for øyeblikket foregår. I utgangspunktet gjelder altså flytteretten etter § 22 første ledd første alternativ i hele reinbeiteområdet.
- (30) Det vanskelige spørsmålet i saken er hva som nærmere ligger i begrensningen de deler av reinbeiteområdet hvor "*reinen lovlig kan ferdes*".
- (31) Uttrykket "lovlig kan ferdes" omfatter utvilsomt slike begrensninger som ellers er fastsatt i loven; at området flyttingen går gjennom må ligge i utmark (§ 19 første ledd) og ikke være fredet mot flytting (§ 19 andre ledd).
- (32) Derimot har jeg kommet til at de beste grunner nok taler mot at § 22 første ledd første alternativ tolkes slik at flytting bare kan skje i det område reindriftsutøveren har rett til beite.
- (33) *Ordlyden* peker isolert sett ikke i retning av at flytteretten er begrenset til beiteområdet. Bestemmelsens overskrift – "flyttleier" – kan dessuten tyde på at lovgiveren har hatt samme problemstilling i tankene etter begge alternativene.
- (34) *Rettspraksis* av betydning for løsningen av vårt spørsmål finnes ikke.
- (35) Jeg finner imidlertid støtte for min tolking i *NOU 1993: 34 "Rett til og forvaltning av land og vann i Finnmark"* og senere utredninger og teori som viser til denne fremstillingen.
- (36) Utredningen ble avgitt som bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget. Det er særlig den delen av utredningen som er avgitt av "Rettsgruppen" som er av interesse. Gruppen besto av fremstående jurister på området, se utredningen side 18. Det fremgår på side 16 at rettsgruppen hadde som sin særlige oppgave å bistå med den delen av Samerettsutvalgets utredning som gjaldt "... den samiske befolknings rettslige stilling når det gjelder retten til og disponeringen og bruken av land og vann". Rettsgruppen skulle således utrede og ta stilling til "... hva som i dag må anses for å være gjeldende rett med hensyn til eiendomsrett og bruksrett til land og vann i Finnmark fylke".
- (37) Under overskriften "flytting og ferdse" heter i NOU 1993: 34:

"Reindriftssamenes rett til flytting av rein er regulert i reindriftsloven § 10 nr. 4, hvor det i første ledd heter at de har rett til 'fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes'. Det vil si i utmark, jfr. §§ 10 nr. 1 og 11 første ledd, med mindre området skulle være fredet mot flytting etter § 11 annet ledd, siste punktum. For tiden gjelder slik fredning bare for furuskogområdene i Alta kommune.

I tillegg til denne rett til flytting, har reindriftsutøverne adgang til å bruke sine tradisjonelle flyttleier. Den selvstendige betydning av dette viser seg der man ikke lenger har rett til opphold med rein, f.eks. som følge av oppdyrking eller tettstedsutbygging."

- (38) Jeg oppfatter dette slik at Rettsgruppen uttrykkelig tar stilling til rekkevidden av dagjeldende § 10 nr. 4, som altså er videreført uendret i gjeldende § 22 første ledd. Etter gruppens syn ligger begrensningene etter første alternativ bare i at flytting må gå gjennom utmark som ikke er fredet mot flytting. Det nevnes intet om at retten til flytting er betinget av at reindriftsutøveren har beiterett i området. Tvert om er det naturlig å forstå det slik at gruppen legger til grunn at flytteretten generelt og i alminnelighet vil følge av første alternativ. Jeg viser her særlig til bemerkningen om den selvstendige betydningen av retten til å bruke de tradisjonelle flyttleiene avslutningsvis i sitatet. Eksemplene som gis er nettopp tilfeller hvor et område ikke lenger er utmark – som følge av oppdyrking eller tettstedsutbygging – og det altså av den grunn ikke lenger er rett til å flytte i medhold av første alternativ.
- (39) NOU 1993: 34 inneholder også en utredning fra en gruppe som, også på oppdrag fra Samerettsutvalget, skulle se på forvaltningsspørsmål. Oppdraget var særlig knyttet til jordsalgsloven av 12. mars 1965 som ga et særlig forvaltningsapparat myndighet til å forvalte store deler av grunnen og ressursene i Finnmark. Gruppens oppgaver er nærmere beskrevet på side 408 flg. hvor det også er redegjort for dens sammensetning. I forbindelse med gjennomgang av en bestemmelse i jordsalgsloven som begrenset forvaltningens adgang til å selge eiendom "som nyttes eller som antas å ville bli nyttet til veg under fjellsamenes flyttinger" tolket gruppen dagjeldende reindriftslov § 10 nr. 4 på en måte som klart avvek fra Rettsgruppens forståelse, se side 449. Kirsti Strøm Bull viser til Forvaltningsgruppens tolking i sin bok "Studier i reindriftsrett" Oslo 1997 side 74, men nevner ikke Rettsgruppens avvikende forståelse. Jeg går ikke nærmere inn på Forvaltningsgruppens tolking, som ikke er videreført i senere kilder.
- (40) *Forarbeidene* til gjeldende reindriftslov gir liten veiledning for det tolkingsspørsmål saken reiser. I NOU 2001: 35 "Forslag til endringer i reindriftsloven" heter det om utvalgets forslag til bestemmelse om "flyttleier" bare at den er " ... en direkte videreføring av reglene som i dag står i 1978-loven § 10 første ledd nr. 4", se side 152. En lignende uttalelse gjenfinnes i Ot.prp. nr. 25 (2006–2007) side 59. Ingen av forarbeidene sier noe om forståelsen av bestemmelsen. Det må imidlertid kunne legges til grunn at lovgiveren var kjent med Rettsgruppens tolking av § 10 nr. 4.
- (41) I *NOU 2007: 13 "Den nye sameretten"* side 389 gjentar det gjenoppnevnte Samerettsutvalget under sin fremstilling av gjeldende rett nærmest ordrett den tolkingen som jeg har gjengitt fra Rettsgruppen. Professor Kirsti Strøm Bull var medlem av utvalget. Utvalget tar imidlertid til orde for en "justering" av § 22 første ledd slik at andre alternativ endres fra "tradisjonelle flyttleier" til "nødvendige flyttleier for flytting av rein i samsvar med det som hensynet til en forsvarlig utøvelse av reindriften krever", se side 1223. Her er det også gitt en nærmere begrunnelse for forslaget. Utvalget understreker

imidlertid på side 1221 at det ikke foreslås "innholdsmessige endringer i bestemmelsene av betydning".

- (42) I nyere *juridisk teori* henvises det til den tolking Rettsgruppen under Samerettsutvalget ga uttrykk for, se Susann Funderud Skogvang, "Samerett" 2. utgave 2009 side 265 og Norsk lovkommentar, kommentar til reindrifftsloven § 22, note 94. Ingen av forfatterne foretar imidlertid noen selvstendig analyse av bestemmelsen.
- (43) Etter dette er jeg kommet til at reindrifftsloven § 22 første ledd første alternativ skal forstås slik at den gir en alminnelig rett til flyttlei innenfor reinbeiteområdet. Begrensningen "hvor reinen lovlig kan ferdes" innebærer at flytting etter dette alternativ bare kan skje i utmark, og at området ikke må være fredet mot flytting etter § 19 andre ledd. Flytteretten er ikke begrenset til det område hvor reindrifftsutøverten har beiterett.
- (44) Jeg finner grunn til å nevne at reindrifftsloven § 22 første ledd andre punktum – som fastsetter at med til flyttlei "regnes også faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen" – må leses i sammenheng med § 24 første ledd andre punktum. Her er det bestemt at gjerder og anlegg ikke må "plasseres slik at de virker unødig skjemmende eller er til vesentlig skade eller ulempe for grunneieren eller for andre rettmessige interesser". Gjerder og anlegg kan dessuten ikke bli stående utover en sesong uten godkjenning av departementet, jf. § 24 andre ledd.
- (45) Det er ikke nødvendig for avgjørelsen av saken å gå nærmere inn på de mer alminnelige begrensninger som kan påligge den som vil utøve sin rett til flytting. Jeg fremhever likevel at reindrifftsutøverten, basert på det tradisjonelle formålet med flyttingen, selvsagt må ha en saklig grunn til å benytte en privat eiendom som flyttlei. Videre må det tas tilbørlig hensyn også til grunneierens interesser, jf. til illustrasjon Rt. 1931 side 57 og Rt. 1955 side 361. Etter § 27 skal en reieneier også ta hensyn til andre reieneieres reindrifft. Dette gjelder selvsagt også under flytting.
- (46) Som jeg allerede har vært inne på, er det klart at Nordnes ligger i reinbeiteområdet, området er ikke fredet og det er ikke anført at noen del av eiendommen består av innmark.
- (47) Det er ikke tvil om at Reinbeitedistrikt 24A har et saklig behov for å benytte Nordnes som inn- og avlastingsplass for reinen i forbindelse med flyttingen til og fra Seiland. Det er tilstrekkelig her å vise til As egen understrekning av behovet for å kunne benytte Nordnes som landingsplass mens han ennå selv var reindrifftsutøver, og den bruk han og andre har gjort av Nordnes i forbindelse med reindrifft.
- (48) Anken må etter dette tas til følge. Ut fra mitt resultat er det ikke nødvendig å ta stilling til om retten til å flytte over Nordnes også følger av andre alternativ i § 22 første ledd.
- (49) Den ankende part har vunnet saken fullstendig og har i utgangspunktet krav på å få dekket sine sakskostnader etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd. Saken har imidlertid reist et prinsipielt rettsspørsmål som ikke tidligere har vært forelagt Høyesterett, og som det var god grunn til å få prøvd. Sakskostnader tilkjennes derfor ikke for noen instans, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd.
- (50) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Reinbeitedistrikt 24A har rett til å benytte eiendommen Nordnes, gnr. 49 bnr. 89 i Alta til flytting av rein fra fastlandet til Seiland om våren og fra Seiland til fastlandet om høsten.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.

- (51) Dommer **Webster:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (52) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (53) Dommer **Ringnes:** Likeså.
- (54) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (55) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Reinbeitedistrikt 24A har rett til å benytte eiendommen Nordnes, gnr. 49 bnr. 89 i Alta til flytting av rein fra fastlandet til Seiland om våren og fra Seiland til fastlandet om høsten.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.

Riktig utskrift bekreftes: